

Sila lásky, ktorá dáva zrod

Cesta k svätosti, na ktorú sa vydal otec alebo matka, vedie cez rast ich vzájomnej lásky a lásky, ktorú dávajú svojim deťom. Stať sa otcom a matkou je krásna a veľká výzva. V tomto povolání sa otec a matka podieľajú s Bohom na sile lásky, ktorá plodí život v tele i v duchu. Je to povolanie na celý život, pretrvá za každých okolností. Láska muža a ženy je vždy plodná, aj keď nemajú deti alebo keď rodičia zostarnú. V skutočnosti môžu manželia vždy dávať zrod Božím deťom.

Milosrdná a súcitná láska

Keď sa v knihe Exodus židovský ľud klaňal zlatému teľaťu, dal Pán Mojžišovi poznať, akou láskou miluje on:

„Keď sa potom Pán zniesol v oblaku, Mojžiš sa postavil k nemu a vzýval Pánovo meno. Potom Pán prešiel popred neho a volal: ‚Pán, Pán je milostivý a láskavý Boh, zhovievavý, veľmi milosrdný a verný. On preukazuje milosrdenstvo tisícom, odpúšťa nepravosť, zločiny a hriech (...)‘“ (Ex 34, 5 – 7).

Zastavme sa pri týchto dvoch slovách: milostivý a láskavý. V hebrejčine je to *raham* a *hesed*; oboje znamená lásku, milosrdenstvo, ale s dôležitými rozdielmi, ktoré nám môžu pomôcť pochopiť, aká je cesta svätosti cez lásku otca a matky.

Hesed je termín častejšie používaný v Starom zákone na označenie milosrdenstva a lásky. Ide o nehu, ktorú dotvára vernosť, istota, dôvera; je to láska, ktorá upevňuje a sprevádza, ktorá neopúšťa, ale zostáva neochvejná a dáva pocit ochrany. *Raham* pochádza zo slova *rehem*, čo v hebrejčine označuje maternicu, miesto, kde sa formuje a vyvíja život dieťaťa: je to láska, ktorá dáva podobu telu, stráži, chráni, vyživuje a prijíma život niekoho iného.

Na Božej láske tak objavujeme dva rozmery: otcovsko-mužský a matersko-ženský. Mužská láska je presiaknutá nežnou, ale silnou a činorodou energiou; ženská láska, na druhej strane, prináša život, utvára a vyživuje, a to počnúc tým najvnútornejším putom. Mama a otec sú pre svoje deti konkrétnym zhmotnením tejto lásky.

„Milostivý a milosrdný je Pán, zhovievavý a dobrotivý nesmierne. Nevyčíta nám ustavične naše chyby, ani sa nehnevá naveky. Nezaobchodí s nami podľa našich hriechov, ani nám neodpláca podľa našich neprávostí. Lebo ako vysoko je nebo od zeme, také veľké je jeho zľutovanie voči tým, čo sa ho boja. Ako je vzdialený východ od západu, tak vzdaluje od nás našu nepravosť. Ako sa otec zmilúva nad deťmi, tak sa Pán zmilúva [*raham*] nad tými, čo sa ho boja. Veď on dobre vie, z čoho sme stvorení; pamätá, že sme iba prach.“ (Ž 103, 8 – 14).

Láska otca a matky, ktorí túžia prijať svoje povolanie k svätosti, vedie k skutkom, ktoré môže urobiť iba Boh: tvoriť a odpúšťať.

V Starom zákone sú v skutočnosti dva úkony vyhradené výlučne Bohu: je to akt „stvorenia“ [*br ']* a „odpustenia“ [*slh*].

Zakaždým, keď otec a matka prijímajú život a chránia ho, vždy, keď si navzájom odpustia a opäť sa vydajú na spoločnú cestu, prinášajú nebo na zem. V tej chvíli v nich pôsobí Duch Svätý.

„Na prvom mieste je však potrebné, aby bol otec v rodine prítomný. Nech je nablízku svojej manželke, aby sa s ňou delil o všetko, o radosti

i bolesti, o námahy a nádeje. A nech je nablízku deťom v ich raste: keď sa hrajú a keď si plnia povinnosti, keď sú roztopašné i keď sú úzkostlivé, keď sa vedia podeliť i keď sú mlčanlivé, keď sú odvážne i keď majú strach, keď urobia chybný krok i keď opäť nájdu cestu. Otec nech je vždy prítomný. Slovo prítomný neznačí to isté ako kontrolór! Pretože otcovia, ktorí sú prílišnými kontrolórmi potláčajú svoje deti, neumožňujú im rásť! (...) Dobrý otec vie čakať a vie odpúšťať z hĺbky srdca. Isteže, vie aj rázne naprávať: nie je slabým, ústupčivým, sentimentálnym otcom. Otec, ktorý vie napomínať bez toho, aby ponížoval, je zároveň tým, ktorý vie chrániť bez toho, aby sa šetril.“⁹

„Byť matkou neznamená iba priviesť na svet dieťa, ale je to aj životná voľba. Čo si zvolí matka, aká je životná voľba matky? Životnou voľbou matky je rozhodnutie dať život. A toto je veľkolepé a nádherné. Spoločnosť bez matiek by bola spoločnosťou neľudskou, pretože matky vedia vždy, aj v najťažších chvíľach, preukázať nehu, oddanosť, mravnú silu. Matky taktiež často odovzdávajú najhlbší význam praktizovania náboženstva: v prvých modlitbách, v prvých gestách nábožnosti, ktorým sa dieťa učí, je vpísaná hodnota viery v živote človeka. Je to poslanstvo, ktoré veriace matky vedia odovzdať bez mnohých vysvetľovaní: tie prídu na rad neskôr, no zárodok viery sa nachádza práve v týchto prvých najcennejších momentoch. Bez matiek nielen že by neboli noví veriaci, ale viera by stratila veľkú časť zo svojej jednoduchej a hlbkej vrúcnosti.“¹⁰

Odporúčame, aby sa každý na chvíľu uzobral, opäť si prečítal katechézu a zameral sa na to, čo osobitným spôsobom rezonovalo v jeho srdci.

⁹ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 4. februára 2015.

¹⁰ Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 7. januára 2015.

Námet na zamyslenie medzi manželmi/v rodine a v rámci spoločenstva

- Prečítajme si ešte raz slová pápeža Františka a zamyslime sa nad tým, ako prežívame svoje otcovstvo a materstvo.
- Láska manželov je plodná, aj keď dávajú zrod Božím deťom, keď sú duchovnými otcami a matkami svojich detí a každého človeka, s ktorým sa stretnú, dávajúc im nežnú, prívetivú, neochvejnú a uisťujúcu lásku Boha Otca. Aké duchovné deti nám Boh zveruje v tejto chvíli nášho života?

Témy na prehĺbenie

Otcovstvo

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Dnes by som sa chcel venovať druhej časti zamyslenia nad postavou otca v rodine. Minule som rozprával o nebezpečenstve „neprítomných“ otcov, dnes sa chcem zamerať predovšetkým na jej pozitívny aspekt. Aj svätý Jozef mal pokušenie zanechať Máriu, keď zistil, že bola v požehnanom stave, avšak zasiahol Pánov anjel, ktorý mu zjavil Boží plán a jeho poslanie byť domnelým otcom. A Jozef, muž spravodlivý, „prijal svoju manželku“ (Mt 1, 24) a stal sa otcom nazaretskej rodiny.

Každá rodina dnes potrebuje otca. Dnes sa pristavíme pri hodnote jeho úlohy, a chcel by som pritom vychádzať z niekoľkých vyjadrení, ktoré sa nachádzajú v Knihe prísloví, zo slov, ktorými sa otec obracia na syna, a hovorí takto: „Syn môj, ak bude tvoje srdce múdre, aj moje srdce sa bude radowať. Moje vnútro bude plesať, keď budú tvoje pery hovoriť správne slová.“ (porov. Prís 23, 15 – 16) Nedá sa lepšie vyjadriť hrdosť a dojatie otca, ktorý sa presvedčí, že odovzdal synovi to, čo je

v živote naozaj dôležité, a teda múdre srdce. Tento otec nehovorí: „Som na teba hrdý, pretože si ako ja, pretože opakuješ veci, ktoré hovorím a konám ja.“ Nie, nehovorí mu nič také. Naopak, vraví mu niečo omnoho dôležitejšie, čo by sme mohli interpretovať takto:

„Budem šťastný zakaždým, keď uvidím, že konáš múdro a budem dojatý vždy, keď začujem, že hovoríš čestne. Toto som ti chcel zanechať, aby sa ti to stalo vlastným: schopnosť cítiť a konať, hovoriť a usudzovať s múdrosťou a poctivosťou. A aby si sa mohol stať takým, naučil som ťa veci, ktoré si nepoznal, napravil som chyby, ktoré si nevidel. Postaral som sa, aby si pociťoval hlboký a zároveň diskretný cit, ktorý si možno naplno nerozpoznal, keď si bol mladý a neistý. Vydal som pred tebou svedectvo prísnosti a pevnosti, ktorému si možno nerozumel, keďže si túžil iba po priazni a ochrane. Sám som musel ako prvý prejsť skúškou múdrosti srdca, bdiieť nad návalmi citu i roztrpčenosti, aby som zniesol ťarchu nevyhnutných nedorozumení a našiel správne slová, aby som bol pochopiteľný. A teraz, pokračuje otec, keď vidím, že sa snažíš byť taký voči svojim deťom i voči druhým, som dojatý. Som šťastný, že som tvoj otec.“

Takto hovorí múdry a zrelý otec. Otec dobre vie, koľko stojí odovzdávanie tohto dedičstva: koľko blízkosti, koľko vľúdnosti a koľko pevnosti. Avšak akú útechu a odmenu dostane, keď jeho synovia budú na česť tomuto dedičstvu! Táto radosť je zadosťučinením za každú námahu, prekonáva každé nedorozumenie a uzdravuje každé zranenie.

Na prvom mieste je však potrebné, aby bol otec v rodine prítomný. Nech je nablízku svojej manželke, aby sa s ňou delil o všetko, o radosti i bolesti, o námahy a nádeje. A nech je nablízku deťom v ich raste: keď sa hrajú a keď si plnia povinnosti, keď sú roztopašné i keď sú úzkostlivé, keď sa vedia podeliť i keď sú mlčanlivé, keď sú odvážne i keď majú strach, keď urobia chybný krok i keď opäť nájdú cestu. Otec nech je vždy prítomný. Slovo prítomný neznačí to isté ako kontrolór! Pretože otcovia, ktorí sú prílišnými kontrolórmi potláčajú svoje deti, neumožňujú im rásť!

Evanjelium nám hovorí o príkladnosti Otca, ktorý je na nebesiach – jediný, ako hovorí Ježiš, ktorý môže byť vskutku nazývaný „dobrým Otcom“ (porov. *Mk 10, 18*). Všetkým je známe to mimoriadne podobstvo nazývané „O márnoträtom synovi“, či lepšie „O milosrdnom otcovi“, ktoré sa nachádza v pätnástej kapitole Lukášovho evanjelia (porov. *15, 11 – 32*). Koľko dôstojnosti a nežnosti je v očakávaní otca, ktorý stojí pri dverách domu čakajúc, že sa syn vráti! Otcovia musia byť trpezliví. Mnohokrát sa nedá robiť nič iné, iba čakať; modliť sa a čakať trpezlivo, vlúdne, veľkoryso a milosrdne.

Dobrý otec vie čakať a vie odpúšťať z hĺbky srdca. Isteže, vie aj rúzne naprávať: nie je slabým, ústupčivým, sentimentálnym otcom. Otec, ktorý vie napomínať bez toho, aby ponižoval, je zároveň tým, ktorý vie chrániť bez toho, aby sa šetril. Raz som na jednej svadobnej slávnosti počul, ako istý otec povedal: „Niekedy musím trochu deti vybiť... ale nikdy nie po tvári, aby som ich neponížil.“ Aké pekné! Pozná význam dôstojnosti. Keď musí vytrestať, urobí to spravodlivo a ide sa ďalej.

Ak je teda niekto, kto dokáže až do hĺbky vysvetliť modlitbu „Otče náš“, ktorú nás naučil Ježiš, tak je to človek, ktorý prežíva otcovstvo v prvej osobe. Bez milosti, ktorá pochádza od Otca, ktorý je na nebesiach, otcovia strácajú odvahu a utekajú z boja. No deti potrebujú najsť otca, ktorý ich čaká, keď sa vrátia po svojich pádoch. Urobia všetko, aby to nepriznali, neukázali navonok, avšak potrebujú ho. Ak ho nenájdu, otvoria sa im rany, ktoré je ťažké zaceliť.

Cirkev, naša matka, sa usiluje všetkými silami podporovať pozitívnu a veľkorysú prítomnosť otcov v rodinách, pretože oni sú pre nové generácie strážcami a nezastupiteľnými sprostredkovateľmi viery v dobro, viery v spravodlivosť a Božiu ochranu, tak ako sv. Jozef.

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 4. februára 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Dnes pokračujeme v katechézach o Cirkvi a zamyslíme sa nad Cirkvou ako matkou. Cirkev je matka. Naša Svätá Matka Cirkev.

Počas týchto dní liturgia Cirkvi postavila pred náš zrak ikonu Panny Márie, Božej Matky. Na prvý deň roka pripadá slávnosť Božej Matky, za ktorou nasleduje Zjavenie Pána, s pripomienkou na návštevu Mudrcov. Evanjelista Matúš píše to, čo sme počuli: „Vošli do domu a uvideli dieťa s Máriou, jeho matkou, padli na zem a klaňali sa mu.“ (Mt 2, 11) A Matka po tom, ako ho priviedla na svet, predstavuje Syna svetu. Ona nám dáva Ježiša, ona nám ukazuje Ježiša, ona nám umožňuje vidieť Ježiša.

Pokračujeme v katechézach o rodine – a v rodine je matka. Každá ľudská osoba vďačí za život matke, a takmer vždy jej veľmi vďačí aj za ďalšiu jej vlastnú existenciu, ľudskú a duchovnú formáciu. Matka však, hoci býva veľmi vyvýšená zo symbolického hľadiska – koľko básní, koľko nádherných vecí sa poeticky hovorí o matke – býva málo počúvaná a v každodennom živote sa jej dostáva málo pomoci, málo sa berie do úvahy jej centrálna úloha v spoločnosti. Práve naopak, pripravenosť matiek obetovať sa kvôli deťom je často využívaná za účelom akéhosi „šetrenia“ na spoločenských výdavkoch.

Stáva sa, že aj v kresťanskom spoločenstve sa nie vždy správne prihliada na matku, ktorá býva málo braná do úvahy. A predsa, v strede života Cirkvi stojí Ježišova Matka. Snáď by sa matkám, ochotným obetovať sa za vlastné deti a nezriedka i za deti tých druhých, malo dostať viac pozornosti. Bolo by potrebné viac pochopiť ich každodenný zápas o to, aby boli účinné v práci a pozorné a prívetivé v rodine; bolo by potrebné lepšie porozumieť, po čom túžia, aby tak mohli preukázať tie najlepšie a najautentickejšie plody svojej emancipácie.

Matka s deťmi má vždy starosti, vždy nejakú prácu. Spomínam si ako sme doma boli piati, a kým jeden vystrojil jednu vec, ďalší už myslel na druhú a chudera mama chodila z jednej strany na druhú, ale bola šťastná. Dala nám veľa.

Matky sú najsilnejším protiliekom na šírenie sa sebeckého individualizmu. Slovo *individuum* vyjadruje, že niečo sa „nedá deliť“. Matky sa však „delia“, počnúc chvíľou, odkedy ponúkajú príbytok dieťaťu, aby ho priviedli na svet a umožnili mu rásť. Sú to ony, matky, ktoré najviac nenávidia vojnu, ktorá zabíja ich deti. Koľkokrát som myslel na tie matky, ktoré dostali list so slovami: „Oznamujem vám, že váš syn padol pri obrane vlasti...“ Úbohé ženy, ako len trpí matka! Ony sú svedkami nádheru života.

Arcibiskup Oskar Arnulfo Romero hovorieval, že mamy prežívajú „mučenie materstva“. V homílii na pohrebe jedného kňaza, ktorý bol zavraždený smrtiacim komandom, povedal, odvolávajúc sa na Druhý vatikánsky koncil: „Všetci máme byť pripravení zomrieť pre svoju vieru, aj keby nám Pán túto poctu neudelil... Dať život neznamená iba podstúpiť smrť; dávať život, mať ducha mučenieťa, to znamená dávanie v povinnostiach, v mlčaní, v modlitbe, v poctivom plnení povinností; v tom tichu každodenného života; dávať život po troške? Áno, tak ako ho dáva matka, keď bez strachu s jednoduchosťou mučenieťa materstva počne vo svojom lone dieťa, porodí ho, kŕmi, umožňuje mu rásť a láskavo sa oň stará. Toto znamená dávať život. A toto sú matky! Toto je mučenieťvo.“ Koniec citátu. Áno, byť matkou neznamená iba priviesť na svet dieťa, ale je to aj životná voľba – čo si zvolí matka, aká je životná voľba matky? Životnou voľbou matky je rozhodnutie dať život. A toto je veľkolepé a nádherné.

Spoločnosť bez matiek by bola spoločnosťou neľudskou, pretože matky vedia vždy, aj v najťažších chvíľach, preukázať nehu, oddanosť, mravnú silu. Matky taktiež často odovzdávajú najhlbší význam

praktizovania náboženstva: v prvých modlitbách, v prvých gestách nábožnosti, ktorým sa dieťa učí, je vpísaná hodnota viery v živote človeka. Je to posolstvo, ktoré veriace matky vedia odovzdať bez mnohých vysvetľovaní: tie prídu na rad neskôr, no zárodok viery sa nachádza práve v týchto prvých najcennejších momentoch. Bez matiek nielen že by neboli noví veriaci, ale viera by stratila veľkú časť zo svojej jednoduchej a hlbkej vrúcnosti. A Cirkev je matka, s týmto všetkým, je naša matka! Nie sme siroty, máme matku! Pannu Máriu, matku Cirkev a našu vlastnú mamu. Nie sme siroty, sme deti Cirkvi, deti Panny Márie a sme deti našich matiek.

Najdrahšie mamy, vďaka, vďaka vám za to, čím ste v rodine a za to, čo dávate Cirkvi a svetu. A tebe, milovaná Cirkev, vďaka, vďaka za to, že si matka. Tebe, Mária, Božia Matka, vďaka, že nám umožňuješ vidieť Ježiša. A všetky tu prítomné mamy pozdravme naším potleskom!

(Pápež František, Generálna audiencia, Námestie svätého Petra, 7. januára 2015)

(Preložila Slovenská redakcia VR)